

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 63/2002 vp**

**Hallituksen esitys laeiksi sähkömarkkinalain
sekä maakaasumarkkinalain 4 luvun 6 §:n
muuttamisesta**

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä lokakuuta 2002 lähettäessään hallituksen esityksen laeiksi sähkömarkkinalain sekä maakaasumarkkinalain 4 luvun 6 §:n muuttamisesta (HE 218/2002 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi talousvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- teollisuusneuvos Arto Lepistö ja neuvotteleva virkamies Päivi Janka, kauppa- ja teollisuusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Risto Eerola, oikeusministeriö
- professori Tuomas Ojanen
- professori Ilkka Saraviita
- professori Kaarlo Tuori
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sähkömarkkinalakia. Tarkoitus on laajentaa kuluttajan sopimusuojaa koskevat lain säännökset sovellettaviksi sähkön myyntiin kiinteistön sisäisissä sähköverkoissa. Niin ikään sähkönkäyttäjän oikeus hankkia sähkönsä haluamaltaan toimittajalta ulottuu ehdotuksen perusteella myös kiinteistöverkkoihin. Ehdotukseen sisältyvällä vakikorvaussäännöstyöllä täydennetään sääntelyä sähkötoimituksen virheeseen perustuvasta korvausvelvollisuudesta. Järjestelmävastaavan rooli julkista hallintotehtävää hoitavana neutraalina toimijana on lisäksi tarkoitettu määritellä lail-

la nykyistä täsmällisemmin. Esitys sisältää ehdotuksen myös laiksi maakaasumarkkinalain 4 luvun 6 §:n muuttamisesta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2003.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa sääntelyä arvioidaan perustuslain 15 §:ssä turvattun omaisuudensuojan kannalta. Perustelujen mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallitus on kuitenkin pitänyt suotavana, että esityksestä hankitaan sen eduskuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Sähköverkon kehittämisvelvollisuus

Järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan on sähkömarkkinalain 16 §:n 1 momenttiin lisättäväksi ehdotetun säännöksen mukaan ylläpidettävä ja kehitettävä järjestelmävastuun piiriin kuuluvia toimintojaan ja palveluitaan samoin kuin ylläpidettävä, käytettävä ja kehitettävä sähköverkkoaan ja järjestelmävastuun hoitamiseen tarvittavia muita laitteistojaan sekä yhteyksiä toisiin verkkoihin siten, että edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille voidaan turvata.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt säännöksiä yleisestä verkon ja laitteistojen kehittämisvelvollisuudesta maakaasumarkkinoiden sääntelyn yhteydessä perusteltuina ja sääntelyn kohteena olevan omaisuuden erityisluonteeseen sopivina (PeVL 4/2000 vp, s. 2—3). Järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan erityinen velvollisuus ylläpitää ja kehittää sähköverkkoa on tärkeää maan sähköjärjestelmän toimivuuden ja käyttövarmuuden turvaamiseksi. Sähköjärjestelmän toiminnan kannalta merkittävään asemaan määrätty on valiokunnan mielestä jo sähkömarkkinalain nykyisten säännösten perusteella velvollinen ottamaan yleisen edun vaatimukset toiminnassaan asianmukaisesti huomioon. Tässä mielessä ehdotettu sääntely vain selkeyttää järjestelmävastuussa olevaan sähkömarkkinalain perusteella kohdistuvia velvoitteita. Järjestelmävastuussa oleva verkonhaltija voi sähkömarkkinalain säännösten mukaisesti ottaa velvollisuuden täyttämistä aiheutuvat kustannukset huomioon hinnoittelussaan. Sääntely ei muodostu järjestelmävastuuseen määrätylle kohtuuttomaksi. Lakiehdotus voidaan tältä osin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Sopimuksen tekeminen

Sähkönkäyttäjällä tulee 25 d §:n 4 momentin mukaan olla mahdollisuus tehdä sähköverkkosopimus ja sähkönmyyntisopimus sähköntoimituksesta jakeluverkonhaltijan verkon kautta. Esi-

tyksen perustelujen mukaan säännös merkitsee kiinteistön sisäiseen sähköverkkoon ja siten kiinteistönhaltijan omaisuuteen kohdistuvaa käyttöoikeuden luovutusvelvollisuutta. Tämä velvoite ei aivan selvästi ilmene säännöksestä, minkä vuoksi sen sanamuodon täsmentämistä on aiheellista vielä harkita.

Perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt sopivana kohdistaa ehdotetun tapaisia velvoitteita sähkön jakeluverkkoon ja muuhun vastaavaan kaltaiseen erityislaatuiseen omaisuuteen (PeVL 19/1994 vp ja PeVL 4/2000 vp, s. 2/I). Sähkönkäyttäjän tulee ehdotetun säännöksen mukaan korvata kiinteistönhaltijalle sähkön mittaukseen liittyvistä muutostöistä aiheutuvat kustannukset. Sääntely ei näin ollen muodostu kiinteistönhaltijalle kohtuuttomaksi. Lakiehdotus voidaan tältäkin osin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Sääntelyn taannehtivat vaikutukset

Voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan lain säännöksiä sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin sähkösopimuksiin. Tältä kannalta on merkityksellistä, että vähittäismyymälä koskevat sähkömarkkinalain 6 a luvun säännökset tulevat lakiehdotuksen 25 §:n 4 momentin takia sovellettaviksi myös kiinteistön sisäisen sähköverkon kautta toteutettavasta myynnistä tehtyihin sähkösopimuksiin. Ennen lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin sovelletaan myös 27 f §:n säännöksiä verkkopalvelun keskeyttämisestä suoritettavasta vakiokorvauksesta.

Sopimussuhteiden pysyvyys kuuluu perustuslain 15 §:n 1 momentissa jokaiselle turvatuun omaisuuden suojan piiriin. Taannehtivana pidettyyn puuttumiseen on perustuslakivaliokunnan käytännössä suhtauduttu pidättyvästi, joskaan sopimussuhteiden koskemattomuus ei ole muodostunut ehdottomaksi (PeVL 37/1998 vp, s. 2/I ja PeVL 48/1998 vp, s. 2/II sekä niissä mainitut kannanotot). Valiokunta on arvioinut tällaistakin omaisuuden suojaan puuttuvaa sääntelyä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta (PeVL 5/2002 vp).

Sähkömarkkinalain 6 a luvun säännöksissä on kysymys kuluttajan suojaamisesta sähkömarkkinoiden sopimussuhteissa. Sääntelylle on siten perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet. Perustuslakivaliokunta on sähkömarkkinalain 6 a luvun säännöksistä aikaisemmin antamassaan lausunnossa katsonut, ettei perustuslain omaisuudensuojasäännöksistä (PeVL 33/1998 vp) johtunut estettä säätää niitä voimaan taannehtivasti vaikuttavina. Ehdotettu sääntely ei vastaavasti vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen.

Säännöksiä sähkötoimituksen keskeytymisen vuoksi suoritettavista vakiokorvauksista sovelletaan lain voimaantulon jälkeen tapahtuviin keskeytyksiin. Perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännösten vuoksi on perusteltua, että tällaiset, kuluttajansuojaan liittyvän sääntelyn vaikutukset ulottuvat ehdotettuun tapaan myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin. Sääntely ei muodostu sopimusosapuolten kannalta kohtuuttomaksi. Lakiehdotus voidaan tältäkin

osin käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Muita seikkoja

Lakiehdotuksen 42 §:n 2 momentissa säädetään sähkömarkkinaviranomaisen virkamiesten oikeudesta toimittaa tarkastuksia. Säännöksestä ilmenee välillisesti, että tarkastus voi kohdistua vain valvottavaa toimintaa harjoittavaan yhteisöön tai laitokseen. Näin ollen tarkastukset eivät käytännössä voi ulottua perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatuun kotirauhan piiriin kuuluihin tiloihin. Tällaisesta tarkastuskohteen rajauksesta on valiokunnan mielestä kuitenkin syytä lisätä lakiin maininta (PeVL 2/2002 vp, s. 4/II).

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Helsingissä 7 päivänä tammikuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Paula Kokkonen /kok
vpj. Riitta Prusti /sd
jäsen. Tuija Brax /vihr
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vas
Gunnar Jansson /r
Jouko Jääskeläinen /kd
Marjukka Karttunen /kok
Jouni Lehtimäki /kok

Johannes Leppänen /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /kesk
Pekka Ravi /kok
Markku Rossi /kesk
Ilkka Taipale /sd
vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.